Zeynep UYSAL* -Burcu GÜDÜCÜ**

ULUSLARARASI EĞİTİM VE TARİH

ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

(ETA JOURNAL)

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND

HISTORY RESEARCH

e-ISSN: 2687-6426

Yıl: 3, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 175-192.

İNTERNET KULLANIMININ TARİHSEL DEĞİŞİMİ

ÖZET

Tarihsel süreç çerçevesinde internetin kullanım biçimi ve amacı değişmiştir. Bireyin ile internet ilişkisi zamana göre farklılık göstermiş ve internetin kullanım amacının sınırları gereksinimlere göre genişlemiştir. Buna bağlı olarak bireyin internet üzerinde varlığını sürdürebilmesi zamana göre birçok faktöre bağlı kalmıştır. Eğitim ve yaş internet kullanım ilişkisini belirleyen önemli unsurlardır. Bu çalışma, eğitim ve yaş etkenine göre internet kullanım ilişkisini incelemek için yapılmıştır. Kişilerin eğitim ve yaşa göre interneti kullanım amaçlarının ortaya çıkarılması için İstanbul ilinde 18 yaş ve üzeri 411 kişiyle gerçekleştirilen anket çalışması yapılmıştır. Anket; genel olarak doğduğunuz bölge, hayatınızın çoğunu geçirdiğiniz sosyal çevre, eğitim durumu ile ilgili sorulardan oluşmaktadır ve tek bölümlük demografik formdan meydana gelmektedir. Anket her katılımcıyla tek başına ve yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmaya başlanmış olup Covid-19 süreci nedeniyle Google Drive üzerinden dijital yöntem ile uygulanmaya devam etmiştir. Teknoloji toplumun değişmesinde önemli role sahiptir. Bu değişimleri bireylerin internetle olan ilişkisi belirler. Eğitim ve yaş

* İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü yüksek lisans öğrencisi, zeynepuysal12@yahoo.com.

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, burcuguducu@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5229-1565.

*Bu makale Turnitin programı ile taranmıştır.

*Araştırma makalesi- Yazar etki oranı: % 50- %50.

*Makale geliş: 15.04.2021- Makale kabul: 04.06.2021.

ULUSLARARASI EĞİTİM VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

(ETA JOURNAL)

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND HISTORY RESEARCH

Yıl: 3, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 175-192.

bireylerin internetle olan ilişkilerini belirleyici görev üstlenir. Çalışmanın sonucunda, yaş ve eğitim durumunun, internet üzerinden alışveriş yapma oranlarını etkilediği saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, İnternetin Tarihi, Yaş.

HISTORICAL CHANGE OF INTERNET USAGE

ABSTRACT

The usage and purpose of the internet has changed within the historical process. Internet relationship with individual has varied over time and the limits of the aim of use of the internet have expanded according to necessities. Accordingly, the ability of the individual to survive on the depends on many factors over time. Education and age are essential factor determining the internet usage relationship. This research has been conducted to analyze relation of internet usage with education and age consideration. In order to find out the aims of using internet according to education and age of individuals, a survey has been made in Istanbul, which consists of 411 people at the age of 18 and over. The survey generally comprises of questions about region of birth, social environment lived mostly and educational status, and the survey only consists of demographic form. At the beginning, the survey started to be applied with method of face to face interview with each participant separately, then proceeded and completed with digital method on Google Drive in consequence of Covid-19. Technology plays an essential role in the change of society. The relationship of individuals with internet determines this changing. Education and age have an indicative role on relationship of individuals with internet. At the end of the study, it is revealed that age and education level affect the rates of online shopping.

Key Words: Education, History Of The Internet, Age

1. GİRİŞ

Sosyolojinin kaynağı toplumdur. Toplumda meydana gelen değişim ve bu değişimin bireyleri, kurumları etkilemesi sosyolojinin araştırma alanına girer. İlk Çağ'dan itibaren kullanılan aletler, savaşlar, göçler, icatlar toplumun biçimlenmesinde önemli rol oynamışlardır. 18. yüzyıl' a kadar salt fiziksel emeğe bağlı kalan iş gücü sayesinde değişim yavaş olmuş ancak 18. yüzyıl' da gerçekleşen Endüstri Devrimi ile bedensel güç makine gücü ile birleşmiştir. Bu sayede toplumsal değişim hız kazanmıştır. Tarımda çalışan iş gücü fabrikalara kaymıştır, yani kırsal yaşam kent yaşamına doğru evrilmiştir. Bu sayede, teknoloji, toplumsal ilişkileri etkileyen önemli etken olarak belirmiştir.

ULUSLARARASI EĞİTİM VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

(ETA JOURNAL)

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND HISTORY RESEARCH

Yıl: 3, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 175-192.

Teknolojik ilerleme beraberinde yeni gereksinimleri ve alışkanlıkları getirmiştir. Bireylerin, toplumsal kurum ve yapılarıyla ilişkilerini sürdürmesi teknoloji ile olan ilişkileriyle paralellik gösterir. Önemli teknolojik ilerlemelerden biri olan internet yaşamsal fonksiyonların yerine getirildiği bir mecra olmuştur. İnternetin temelleri, askeri alana hizmet etmek için atılmıştır. İnternet kullanımı ilk olarak 1990 yılında halka açılmıştır. Bu sayede, internetin kullanımı tarihsel boyutta biçim değiştirmiştir. İnternet, geniş yelpazeyle bireyler için birçok olanak tanımıştır. Ancak internetin kullanım amacı ve bireyin internet ile ilişkisi çok sayıda değişkene göre biçimlenmektedir. Bu çalışmada internet kullanımı eğitim ve yaş değişkenine göre incelenecektir.

İnternetin belirli bir zümrenin değil herkes için erişilir olabilmesi iletişim araçları arasında bireyin ön planda oluşuna bağlıdır. Birey sosyal ağlarda kendini yansıtabildiği gibi istediği kaynağa her an ulaşabilmektedir. Mesajlaşma ile yüz yüze ya da telefonla görüşmelerin, haber siteleriyle televizyon ya da gazetelerin, benzer düşüncelere ya da hobilere sahip kişilerin toplandığı platformlar fiziksel sosyalleşmenin yerini almıştır. Böylelikle internetin kullanım amacı genişlemiş profesyonel veya amatör herkesi çatısı altına toplamayı başarmıştır. İnternete erişim ve internetin kullanımı beraberinde bireylerin yeteneklerine, eğitimlerine, statülerine, bulundukları coğrafi konuma, yaşa göre farklılık göstermiştir. Bu farklılaşma internetin ilk zamanlarında herkes için aynı düzeyde iken zamanın ilerlemesi bu farklılaşmayı arttırmıştır. Bu farklılaşmanın en önemli belirleyicileri eğitim ve yaştır. Yaşı İnternetin yaşından küçük olan birey, interneti göz gibi, kalp gibi, beyin gibi önemli yaşamsal organlarından biri olarak görürken interneti sonradan hayatına dahil etmiş birey uyum sürecine maruz kalır. Eğitim ise kişinin perspektif sahibi olmasını sağlayarak gelişimini buna paralel sürdürmesine sebep olur. İnternet kullanım amaçları bu noktada farklılık kazanır.

Bu sebeple kişilerin eğitim ve yaşa göre interneti kullanım amaçlarının ortaya çıkarılması için bir anket hazırlanmıştır. Bu anketin amacı; eğitim ve yaş faktörlerine göre internet kullanımı arasındaki ilişkinin tespit edilmesi, gündelik yaşamın gerekliliği

olan alışverişin eğitim ve yaş faktörlerine göre değişip değişmediğinin tespit edilmesidir. Anket, İstanbul ilinde ikamet eden 18 yaş ve üzeri 411 kişiye uygulanmıştır.

2. İNTERNETİN TARİHİ

İnternet, 2. Dünya Savaşı yıllarında dönemin Amerika Birleşik Devletleri başkanı Franklin Delano Roosevelt'in savaşı kazanmak için bilimin önemini vurgulamasıyla ortaya çıkmıştır.

'Bu ülkede savaş süresince yapılan güvenilir bilimsel araştırmaların gelecekte devam edebilmesi amacıyla Amerika gençliğinin bilimsel yeteneğinin geliştirilmesi ve keşfedilmesi için etkili bir program önerilebilir mi? Yeni fikirlerimizle ve onlara savaş boyunca sürdürdüğünüz cesaret, çaba ve aynı bakış açısıyla öncü olabilirsek daha geniş ve daha yararlı bir çalışma alanı ve daha verimli bir yaşam oluşturabiliriz' (National Science Foundation, 2021).

Savaş sonrasında kurulan RAND (Research and Development – Araştırma ve Geliştirme) kurumunun nükleer savaş sırasında saldırılardan etkilenmeyecek iletişim ağı çalışmaları internetin temelini oluşturmuştur. 1958 yılında ABD Savunma Bakanlığı bünyesinde çalışmaların Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri ile beraber yürütülmesi için ARPA (Advance Research Projects Agency – İleri Araştırma Projeleri Ajansı) kurulmuş ileri aşamada kurumlar arası bilgisayarlardan iletişimi ve programların kullanılmasını sağlayacak ağ kurma projesini geliştirilerek adı ARPANET (ARPA kara paket ağı) olmuştur.

İnternet, birbirinden bağımsız bilgisayarların birbirine bağlandığı serbest bir iletişim ağıdır (Johnny, 2019, s. 26). Ana bilgisayardan diğer bilgisayarlara bağlanarak iletişimi yönetecek yazılımın prensipleri bir protokolle belirlenir aynı zamanda bu internet kültürünün ilk basamağını oluşturur. Bilgisayarın boyutu 1960 yılından itibaren küçülmeye başlamış, ilk kişisel bilgisayar 1977 yılında Apple tarafından satışa sunulmuştur. İnternetin 1990 yılında sivil kullanıma açılmıştır ve Tim Berners - Lee adlı girişimcinin WWW (World Wide Web – Dünya Çapında Ağ) icat etmesiyle kullanımı

ULUSLARARASI EĞİTİM VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

(ETA JOURNAL)

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND HISTORY RESEARCH

Yıl: 3, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 175-192.

yaygınlaşmıştır. Web, sanal dünyada sosyal bir oluşumu başlatmıştır. Bu teknik bir oyun olarak değil insanların birlikte çalışması için sosyal bir etki olarak tasarlanmıştır (Berners-Lee & Fischetti, 1999, s. 123). Berners-Lee'nin bu düşüncesi internetin bireyler için vazgeçilmez olmasını sağlamış ve önemli bir iletişim aracı haline gelmiştir. İletişim teknolojileri, toplumsalı kuşatan bir çatı, çerçeve ancak ondan da öte içinde sosyal yaşamın yer aldığı bir etkileşim sistemidir (Timisi, 2016, s. 20). İnterneti kullanmak sosyal yaşamın bir parçası olmuş aynı zamanda kullanım amacı bireylere ve topluluklara göre farklılık göstermiştir. Bu farklılığın belirleyicileri arasında eğitim ve yaş önemli faktörler arasında yer almaktadır.

İnternet toplum üyelerinin vazgeçilmezi olmuş ve geleneksel medyanın yerini almıştır. Web 1.0 döneminde kullanıcılar pasif durumda iken Web 2.0 sürümü ile internet geleneksel medyadan ayrılarak sosyal mecraya dönüşmüştür. Zamanla internet tüm dünyadaki haberlerin takip edileceği alan aynı zamanda bireylerin nitelikleriyle örtüşeceği ve sosyalleşeceği bir platform oluşturacaktır. Web 2.0 sürümünde kullanıcılar aktif olarak yer almış ve içeriği üretebilir, paylaşabilir, tartışma yapabilir bir duruma dönüşmüşlerdir. Facebook, Twitter, Youtube gibi sosyal ağların, Wikipedia, ekşi sözlük gibi sitelerin kullanımı sayesinde uzaklık ve yakınlık kavramları yok olmuş, bilgi kolay ulaşılan olmuştur. Web 4.0'ün hazırlığı Web 3.0'dür. Yapay zekanın internete entegre olmasıyla yapay zekâ uygulamaları internetteki bilgileri anlayabiliyor, paylaşımında bulunabiliyor, öğretebiliyor, hatta aktif birer internet kullanıcılarına dönüşüyorlar (Gürel, 2017, s. 29). Kullanıcıların internetteki aramaları, satın aldıkları ya da satın almaktan vazgeçtikleri ürünler kısacası internet üzerinde yapılan her dolaşım kayıt altına alınarak birey hakkında bilgi sahibi olunmaya başlanmıştır. Web 2.0 de bireyler tarafından yapılan yorumlar, öneriler Web 3.0 teknolojisinde yapay zekâ tarafından sentezlenerek ekranda hazır olarak görünür olmaya başlamıştır. Web 3.0 'ün temellini attığı Web 4.0 ise dijitalleşmedir. Geliştirilen yapay zekâ teknolojisi sayesinde ortaya çıkan sorunları belirleyen ve bu sorunlara çözüm getirebilen sistemdir.

Bireyler tarihsel döngünün başından itibaren birbirleriyle etkileşimde bulunma, fikirlerini paylaşma, aynı düşüncüyü paylaşanlarla daha yakın ilişki kurma ya da

topluluk oluşturma eğilimindedir. İletişim tarih öncesinde bedensel ve el becerileriyle yapılırken tarihten sonra yazılı olarak devam etmiş, zamanın getirdiği koşullara göre yöntem değişmiştir. Medya ise daha büyük gruplarla iletişim kurmak için kullandığımız teknolojidir. İnsanın doğasında var olan iletişim kurma ve fikir alışverişinde bulunma sonucu ortaya çıkan sosyalleşme ile teknolojinin yarattığı medya yeni bir iletişim aracı olan sosyal medyayı oluşturmuştur. Sosyal ağlar ise sosyal medyayı oluşturur. Ağlarda, birbirine eş değer kişiler iletişim kurarak, bilgi paylaşımında bulunur. İlkel çağlardaki kabile yaşantıları, kapalı toplumlardaki dayanışma, iş bölümü birer sosyal ağ iken günümüzde yerini sosyal medyaya bırakmıştır.

İngilizce'ye *media* sözcüğü Latince *media* 'araçlar, araçlar' sözcüğünden gelmiştir. Medya sözcüğü alıcı ve verici arasında önemli bir etkileşim olasılığı bulunmadan, bir başka deyişle bireylerarası iletişimden (yüz yüze alışveriş) farklı olarak, alıcının vericiye zayıf bir yanıt vermesi yetisi bulunduğu, küçük topluluklarda örgütsel iletişimden (örneğin şirket iletişimi ya da okulda ders) ayrılan uzaktan ilişki kurmaya göndermede bulunur (Maigret, 2019, s. 41). Sınırlamaların ortadan kaldırdığı, alıcı ile verici arasında iletişimi sağlayan araçlardır. İnsanların avcılık toplayıcılık döneminde yaptığı yüz yüze ilişkiler 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında Endüstri 2.0 devriminde elektriğin üretimde kullanılmasıyla iletişim teknolojileri yaygınlaşmaya başlamıştır. Bilimsel bilginin önem kazandığı bu çağ ilerleyen dönemlerde bilimsel bilgi tabanlı iletişim teknolojilerinin yayılmasına ortam sağlamıştır.

Basım tarihi, 1450 yılında Gutenberg'in matbaayı icat etmesiyle başlar. Yazılı basım medyanın ilk aşamasını gerçekleştirerek insanların dünyayı keşfetmesi için bilgileri aktaran verici konumundadır. 1850 – 1950 yılları arasında posta, telgraf, radyo ve telefon aracılığı ile yapılan iletişim yaygınlaşmıştır. Orta Çağ'ın sonunda Avrupa'da ortaya çıkan ve 1830'dan sonra ilerleyen posta hizmetleri sayesinde coğrafi sınırlar ortadan kalkmış insanlar konuşmalarını birbirlerine aracı vasıtasıyla iletmeye başlamışlardır.

1837 yılında demiryollarının kontrolünü sağlayarak tren kazalarını önlemek için icat edilen telgraf, zaman sorununu ortadan kaldırmakla beraber Samuel Morse ve Alfred

ULUSLARARASI EĞİTİM VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

(ETA JOURNAL)

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND HISTORY RESEARCH

Yıl: 3, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 175-192.

Vail adlı ressamlar tarafından oluşturulan kodlu yazılar kısa zaman içinde hedefine ulaşmaya başlamıştır. Elektromanyetik dalgalar üzerindeki çalışmalar 1888 yılında Maxwell'in dalgaların ışık hızıyla yayılma teorisinin Heinrich Hertz tarafından doğrulanmasıyla başladı. 'Hertz' adı verilen radyo dalgalarının keşfinden sonra Guglielmo Marconi kablosuz dünyayı başlatmış ve iletişimin dönüm noktası olmuştur. 1876 yılında icat edilen telefon ise insanlar arasında sesli bir bağ kurmuştur. 1950'li yıllarda iletişimin aracı olan televizyonun temellerini 1930'lu yıllarda atılmıştır. Radyonun yerini alarak önce siyah-beyaz sonra renkli olan ekran toplumu biçimlendirmede önemli görev üstlenmiştir. İnternet ilerleyen teknoloji sayesinde tüm iletişim araçlarının yerini almıştır.

Yaş ve eğitim, ilerleyen teknolojiye uyum sağlama konusunda sosyolojik olarak, önemli iki veri kabul edilmektedir. Bu çalışmada yaş ve eğitim düzeyleri baz alınarak, internet kullanım ve alışveriş yapma süreçleri ve sıklığı incelenmiştir.

3. TÜRKİYE'DE İNTERNETİN GELİŞİM SÜRECİ

İnternetin Türkiye'ye geliş sürecine bakılacak olunursa; ilk geniş alan ağının, 1986 yılında tesis edilen EARN (European Academic and Research Network) / BITNET (Because It's Time Network) bağlantılı TÜVEKA (Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı) olduğu görülmektedir. İlerleyen yıllarda bu ağın hat kapasitesinin yetersiz kalması ve teknolojik açıdan ihtiyaçlara cevap verememeye başlaması üzerine, 1991 yılı sonlarına doğru ODTÜ ve TÜBİTAK, İnternet teknolojilerini kullanan yeni bir ağın tesis edilmesi yönünde bir proje başlatmışlardır. Bu çerçevede ilk deneysel bağlantı 1992 yılının Ekim ayında X.25 üzerinden Hollanda'ya yapılmış; PTT'ye 1992 yılında yapılan başvurunun sonuçlanmasını takiben, 12 Nisan 1993'de de 64 Kbps kapasiteli kiralık hat ile, ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı sistem salonundaki yönlendiriciler kullanılarak, ABD'de NSFNet (National Science Foundation Network)'e TCP/IP protokolü üzerinden Türkiye'nin ilk İnternet bağlantısı gerçekleştirilmiştir (Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 2003, Güdücü, 2006,s.66-67).

Türkiye internete 1993 yılından beri bağlıdır. İlk bağlantı Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden gerçekleştirilmiştir, bu hat uzun süre tüm ülkenin tek çıkışı olmuş, İnternet tüm Türkiye'de özellikle de akademik ortamlarda yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Ege Üniversitesi'nden olan bağlantı, 1994 başlarında, 64kbit/san. hızla gerçekleştirilmiştir. Ardından sırayla, Bilkent Üniversitesi (1995 Eylül), Boğaziçi Üniversitesi (1995 Kasım) ve İstanbul Teknik Üniversitesi (1996 Şubat) bağlantıları gerçekleşmiştir. 1996 yılı ağustos ayında da Turnet çalışmaya başlamıştır. TUR-NET'in devreye girmesinden sonra İnternet hizmeti vermek üzere bir çok ISS (İnternet Servis Sağlayıcı) firma faaliyete geçmiştir. Daha önce sadece akademik kuruluşlar ve büyük şirketlerdeki kişilerin yararlanabildiği İnternet, ISS sayesinde herkes tarafından yararlanılabilir duruma gelmiştir (Güdücü, 2006, s. 66-67).

4. YAŞ

Toplumlarda farklılaşma ölçütlerinden biri olarak görülen yaş kavramı bebeklik, çocukluk, ergenlik, gençlik, orta yaşlılık, yaşlılık ve ihtiyarlık olarak evrelere ayrılır. 2017 yılında Who (World Health Organization – Dünya Sağlık Örgütü) yeni yaş dilimlerini 0-17 yaş arası: Ergen, 18-65 yaş arası: Genç, 66-79 yaş arası: Orta yaş, 80-99 yaş arası: Yaşlı olarak belirlemiştir. Yaş, doğumdan ölüme kadar olan aritmetik veridir. Kişilerden beklenen maddi ve manevi yükümlülükler yaşla belirlenir. Yaşın anlam kazanması biyolojik ve kültürel boyutla ilgilidir.

Biyolojik yaş, bireyseldir ve yaşam tarzı, genetik faktörler temel belirleyicidir. 20 yaşındaki bireyin saçlarının beyazlaması genetik yapıya bağlıyken 50 yaşındaki bireyin yoga yaparak vücut esnekliğine sahip olması yaşam tarzıyla ilgilidir. Yaşlanmanın iyi bilinen biyolojik etkileri vardır; bunların tam olarak hangi kronolojik yaşta ortaya çıktıkları, genetik etkenlere ve yaşam biçimine bağlı olarak bireyden bireye büyük değişimler gösterir (Giddens, 2012, s. 221 - 222).

Teknoloji, zamana göre toplumların yaş gruplarına karşı görüşlerini ve beklentilerini değiştirmiştir. Dijitalleşme çağında doğan çocuklar teknolojiye hâkim olup orta ya da yaşlılık evresinde olan birey eskiden 'sen daha çocuksun bilmezsin'

ULUSLARARASI EĞİTİM VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

(ETA JOURNAL)

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND HISTORY RESEARCH

Yıl: 3, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 175-192.

kuşağından yardım alır pozisyonuna gelmiştir. İnternetin yaygınlaşmadığı bilgiye ulaşmanın zor olduğu 21.yüzyıl öncesi dönemde yaş, bilgi ile eşleştirilmiş büyüğe bilgisinden dolayı saygı duyulmuştur.

Yaşla birlikte toplumdaki rollerde değişir. Yaş gruplarına göre tutum, davranış ve ekonomik beklenti belirlenir. Yaşı temel alarak üyeliğini belirleyen örgütlü insan sınıfına *yaş grubu* denir (A.Haviland, E.L.Prins, Walrath, & McBride, 2008, s. 545). Biyolojik yaşı temel alınmasının yanı sıra toplumsal konum da yaş grubu üyeliğini belirler. Benzer amaç, istek doğrultusunda ise yaş dağılımı dışta bırakılır. Akademisyenler ya da bir şirketteki yöneticiler topluluğunda farklı yaş gruplarındaki kişiler benzer dayanışma ve amaç için bir araya gelirler. Toplumsal konumun belirlediği yaş grubundaki üyelerin davranışlarına ortak hedef yön verirken, biyolojik yaşı belirlediği yaş grubundaki üyelerin davranışlarına ve bu üyelere karşı tutumun belirlenmesinde kültürel değerler etkili olur. Toplumsal yaş, belirli bir kronolojik yaşla kültürel olarak eşleşen normlar, değerler ve rollerden oluşur (Giddens, 2012, s. 223). Sanayi öncesi toplumlarda fiziksel güce dayanan üretimle yaş evreleri paralellik gösterirken, sanayi sonrası toplumlarda teknolojiye uyum sağlamak gösterge olmuştur. Bununla birlikte aynı zamanda farklı coğrafyada yaşayan toplumların yaş gruplarından beklentileri ve grup üyelerinin tutumları farklılık gösterir.

Sayısal rakamların ilerlemesiyle bireyin yaşamışlığının artması *yaşlılık* kavramını getirir. Bu kavramın içinin doldurulması ve kavramdan beklenen davranışlar topluma ve zamana göre değişkenlik gösterir. Yaşın artması anlamına gelen ‘yaşlanma’ ile yaşamın spesifik bir bölümünü tanımlamak için kullanılan ‘yaşlılık’ kavramı arasında da küçük farklılıklar vardır (Beger & Yavuzer, 2012, s. 1-3). Yaşlılık, bedensel hareketlerin sınırlanması ve topluma uyum sürecini kapsar. Modern sosyoloji teorilerinden biri olan işlevselci kurama göre, toplum birbirine bağlı parçalardan oluşan bir sistemdir. Bu parçalardan biri bozulduğu zaman diğerine etki ederek bozulmasına sebep olur ve toplumsal dejenerasyon yaşanır. İşlevselciliğe göre toplumsal sistem hayatta kalabilmek için değişen çevre koşullarına uyum (adaptasyon) sağlamak zorundadır (Suğur, 2013, s. 44). Parçaların bütünü koruması birbirleriyle uyumuna

bağlıdır. Toplumsal ihtiyaçların karşılanması rollere uygun kişilerin ya da kurumların seçilmesiyle mümkün olup uyumu sürdürme sebebidir. Teknolojinin getirdiği ihtiyaçlara göre roller yeniden belirlenir, kurumlarda gerekli yapısal değişikliği yaparak süreklilik sağlanmış olur.

Günümüzde, toplumsal uyumun diğer bir adı da teknolojiye uyumdur. Dijital yaşamı günlük hayatımızın bir parçası haline getirmek yaş farkını ortadan kaldırmakta ve yaşlılıkla ilgili düşünceyi dönüştürmektedir. Teknolojiye yatkınlık kuşak farkıyla ilgili olduğu kadar toplumsal ve kültürel boyutla da ilgilidir. Aynı tarihte doğmuş kırsalda dar bir sosyal çevreyle hayatını sürdürmüş biriyle büyük şehirde geniş bir sosyal çevreye sahip olan bireyin teknolojiyi kullanma biçimi ve uyumu farklılık gösterir. İlk çağ tarihinden itibaren yaşanan teknolojik ve toplumsal gelişmelerle birlikte toplumların yaş kavramına bakışını değiştirmiştir.

5. EĞİTİM

Eğitim, tarihsel süreç içinde değişime uğrayan ve insanlıkla beraber var olan toplumsal bir kurumdur. Eğitim, doğumdan ölüme kadar olan süreçte hem bireye hem de topluma yöneliktir, bu anlamda eğitim sürekli'dir. TCK'da Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan ve dolaylı yardım etme, terbiye (Türk Dil Kurumu, 2011, s. 761) olarak tanımlamıştır.

Birey doğduğu andan itibaren ailesinin ve yaşadığı toplumun adetlerini, tutum ve davranışlarını özümseyerek yaşadığı çevreye uyum sağlar. İnsan varlığını sürdürebilmesi için etkileşimde bulunmak ve üretime katılmak zorundadır. Bireyin kendini keşfetmesi, sınırlarını görebilmesi ve yeteneklerini ortaya çıkarması eğitimle mümkün olur. Eğitimle kendini geliştiren ve değiştiren bireyin bedensel ve ruhsal farkındalıkları artarak kendine uygun yönelim sağlayarak topluma olumlu katkıda bulunur. Kendisini ifade edebilme yeteneğini kazanan ve amaçlarını belirleyen birey toplumda edilgen konumdan çıkarak etken konuma gelerek çevresini denetim altında tutar. Birey nasıl düşüneceğini öğrenerek sorunları çözmede ve değişimlere uyum

sağlamada başarılı olur. Eğitim, tampon görev oluşturarak birey-değişim ve toplum-değişim arasında ki dengeyi sağlayarak toplumsal çözölmeyi engeller.

Eğitim, öğrenme ve öğretimin oluşturduğu bir bütündür. Sanayi Devrimiyle makineleşmenin hız kazanması beraberinde uzmanlaşma ve iş bölümü kavramını getirerek insanların belli bir alanda yeterlilik kazanmasını gereklilik haline getirmiştir. Öğretim, alanlara uygun bilgi, tutum ve davranışları öğretmek kişiyi o alan için yeterli yapar ve okul hayatı ile sınırlı bir süreçtir. Öğrenme ise bireyin ailesi ve çevresiyle etkileşiminden meydana gelir, süresiz ve dolaysızdır. Birey yaşadığı toplumun kültürünü, özelliklerini istemsizce dışa vurarak kalıcı davranışa sebep olur. Ancak günümüzde teknolojinin hızlı ilerlemesi toplumsal kurumları da dönüştürerek çoğu meslek grubunda da etkili olmaya başlamıştır. Dolayısıyla yeterli mesleki donanımına sahip birey teknolojik ilerlemeye kayıtsız kalmışsa mesleğinde yetersiz görülür bu yüzden öğrenimle öğretimi pekiştirerek değişime uyum sağlar.

Eğitim, toplumun bütünleşmesini, bireylerin kendisiyle ve toplumla uyumunu sağladığı ve toplumun ilerlemesine katkı sağlayarak ihtiyaçlarına cevap verdiği için işlevseldir. Prof. Dr. Mahmut Tezcan eğitimin işlevlerini açık ve kapalı işlev olmak üzere ikiye ayırmıştır. Eğitimin açık işlevleri, toplumun kültür mirasının birikimi ve aktarılması, yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı elemanlar yetiştirmek, siyasal, toplumsal seçme ve ekonomik gibi noktalarda toplanmaktır (Tezcan, 1985, s. 66). Tezcan'a göre eğitimin açık işlevleri şöyledir:

- *“Toplumun kültür mirasının birikimi ve aktarılması*
- *Çocuğun toplumsallaştırılması*
- *Yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı elemanlar yetiştirmek*
- *Siyasal işlev*
- *Eğitimin seçme işlevi*
- *Eğitimin ekonomik işlevi.”*

Eğitimin işlevlerinden biri de bir önceki kuşaktan miras kalan kültürü bir sonraki kuşağa aktararak kültürün sürekliliğini sağlamaktır. Ancak teknolojik ilerlemenin

etkisiyle daha hızlı değişen kültürel değerlerin toplumun yapısına göre uyarlanarak gelecek kuşaklara aktarılması eğitimle mümkün olur. Böylelikle ortaya çıkan yeni ihtiyaçlara, alışkanlıklara birey uyum göstererek toplumsallaşmanın içerisinde yer alır. İyi eğitim alarak analiz yapma yeteneği kazanan birey topluma uygun liderleri seçerek siyaset alanının yönlendirilmesine katkı sağlar.

Sosyolog Emile Durkheim ilerlemiş endüstri toplumlarında eğitimi iki ana işlevi yerine getiriyor olarak gördü toplumun ortak değerlerini aktarmak ve aynı zamanda özel iş bölümüne dayalı ekonomi için özel becerileri öğretmek (ReviseSociology, 2017). Eğitim çocuğa toplumun amaçlarını, bu amaçlar için çalışmasını ve topluma bağlılığı öğretmek, topluma uyum içinde yaşamasını sağlar. Böylelikle toplumsal süreklilik devam eder. Eğitim, geçmişle gelecek arasında tarihsel bir bağ kurarak genç kuşağın topluma bağlılığını sağlar.

İnsanlık tarihinden itibaren, toplum çeşitli dönemlere ayrılır. Her dönemde ki gelişme toplumsal ilişkileri ve yapıları etkiler ve birbirlerine yön verir. 1990 yılında erişimi halka açılan internet toplumsal ilerlemeye yeni bir süreç kazandırmıştır. Toplumun uyumlu bir şekilde devam edebilmesi teknolojiye ve teknolojinin getirdiği gereksinimlere göre şekillenmesine bağlıdır. Bireyler üzerinde etki kurarak, toplumun biçimlenmesinde önemli etkenlerden biri olmuştur. İlk başlarda iş alanına hâkim olan internet dijital araçların gelişmesiyle birlikte gündelik yaşamın bir parçası olarak dönüşümün en önemli tetikleyicisi durumuna gelmiştir. Bu değişimleri anlayabilmek bireylerin internetle olan ilişkilerini incelemekle mümkündür. Bu çalışmada belirtilen konunun araştırılması için bir anket çalışması tasarlanmıştır. Bu anket çalışmasının hedefleri:

- Eğitim ve yaş faktörlerine göre internet kullanımı arasındaki ilişkinin tespit edilmesi,
- Gündelik yaşamın gerekliliği olan alışverişin eğitim ve yaş faktörlerine göre değişip değişmediğinin tespit edilmesidir.

6. VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ

Çalışmada, kişilerin eğitim ve yaşa göre interneti kullanım amaçlarının ortaya çıkarılması için bir anket uygulanmıştır. Literatür taranarak tarafımdan oluşturulan demografik form; yaş, doğduğunuz bölge, hayatınızın çoğunu geçirdiğiniz sosyal çevre, eğitim durumu, düzenli bir işte çalışma durumu, aylık gelir, il cep telefonu ve bilgisayar kaç yaşında aldınız, interneti kullanım amacı, internetten alışveriş yapmayı tercih eder misiniz, ne tür alışveriş yaparsınız? Sorularından oluşmaktadır.

Anket her katılımcıya tek başına ve yüz yüze görüşme yöntemi ve Google Drive üzerinden dijital yöntem ile uygulanmıştır. Çalışma boyunca 18 yaş ve üzeri kadın ve erkek katılımcılardan oluşan 411 kişiye bu anket uygulanmıştır. Ulaşılan grubun genelini: İstanbul ili sınırlarında yaşayan, 18 yaşını doldurmuş, Orta – üst gelir düzeyine sahip, kişiler oluşturmaktadır. Çalışma Türkiye genelini temsil etme iddiasından uzaktadır ancak İstanbul il sınırları dahilinde bir grubu temsil iddiasına sahiptir.

7. BULGULAR

Demografik veriler; yaşı, doğduğunuz bölge, hayatınızın çoğunu geçirdiğiniz sosyal çevre, eğitim durumunuz, düzenli bir işte çalışıyor musunuz? Aylık geliriniz? İlk bilgisayar kaç yaşında aldınız? İlk cep telefonunu kaç yaşında aldınız? İnterneti hangi amaçla kullanırsınız? İnternetten alışveriş yapmayı tercih eder misiniz? Hangi tür alışveriş yaparsınız? Sorularından oluşmaktadır. Çalışmanın bulguları demografik bulgulardan oluşan tek bölümde incelenmiştir. Katılımcıların eğitim ve yaş gruplarına göre internetten alışveriş yapma süreçlerini içermektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre İnternetten Alışveriş Yapma Süreçleri

		İnternette Alışveriş Yapma Sıklığı						Toplam	
		Evet		Bazen		Hayır			
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde

Eğitim	İlkokul	0	%0	1	%0,2	2	%0,5	3	%0,7
	Lise	20	%4,9	27	%6,6	12	%2,9	59	%14,4
	Üniversite	175	%42,6	101	%24,6	16	%3,9	292	%71,1
	Lisansüstü ve Doktora	40	%9,7	12	%2,9	5	%1,2	57	%13,8
Toplam		235	%57,2	141	%34,3	35	%8,5	411	%100

Katılımcıların çoğunu oluşturduğu üniversite mezunu %71,1'den (292 kişi) %42,6'sı (175 kişi) internetten alışveriş yaparken %3,9'u (16 kişi) internetten alışveriş yapmıyor, %24,6'sı (101 kişi) ise bazen yapıyor. Lise mezunu %14,4'nün (59 kişi) %4,9'u (20 kişi) internetten alışveriş yaparken %2,9'u (12 kişi) yapmıyor, %6,6'sı (27 kişi) ise bazen yapıyor. Lisansüstü ve doktora mezunu %13,8 (57 kişi) katılımcıdan %9,7'si (40 kişi) internetten alışveriş yaparken %1,2'si (5 kişi) yapmıyor, %2,9 'u (12 kişi) ise bazen yapıyor. İlkokul mezunu %0,7'den (3 kişi) internetten her zaman alışveriş yapan yok, %0,2 (1 kişi) bazen yapıyor, %0,5'i (2 kişi) hiç yapmıyor.

Tablo 2: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre İnternette Alışveriş Yapma Süreçleri

		İnternette Alışveriş Yapma Sıklığı						Toplam	
		Evet		Bazen		Hayır			
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Yaş	20 Yaş ve Altı	26	%6,3	24	%5,8	14	%3,4	64	%15,6

21-30 Yaş	117	%28,5	60	%14,6	10	%2,4	187	%45,5
31-40 Yaş	49	11,9	21	%5,1	3	%0,7	73	%17,8
41-50 Yaş	35	%8,5	26	%6,3	2	%0,5	63	%15,3
51 Yaş ve üzeri	8	%1,9	10	%2,4	6	%1,5	24	%5,8
Toplam	235	%57,2	141	%34,3	35	%8,5	411	%100

Katılımcılardan 20 yaş ve altı %15,6'sından (64 kişi) %6,3'ü (26 kişi) internetten alışveriş yaparken, %3,4'ü (14 kişi) yapmamaktadır, %5,8'i (24 kişi) ise bazen yapmaktadır. %45,5'den (187 kişi) oluşan 21 – 30 yaş grubundan %28,5'i (117 kişi) internetten alışveriş yaparken %2,4'ü (10 kişi) yapmamaktadır, %14,6'sı (60 kişi) ise bazen yapmaktadır. 31 – 40 yaş grubundan oluşan %17,8'inden (73 kişi) %11,9'u (49 kişi) internetten alışveriş yaparken, %0,7'si (3 kişi) yapmıyor, %5,1'i (21 kişi) ise bazen yapıyor. 41 – 50 yaş arası %15,3'den (63 kişi) %8,5'i (35 kişi) internetten alışveriş yaparken, %0,5'i (2 kişi) yapmıyor, %6,3'ü (26 kişi) ise bazen yapıyor. %5,8'nin (24 kişi) oluşturduğu 51 ve üzeri yaş grubundan %1,9'u (8 kişi) internetten alışveriş yaparken, %1,5'i (6 kişi) yapmıyor, %2,4'ü (10 kişi) ise bazen yapıyor.

We Are Social 2020 Türkiye İnternet Kullanım İstatistikleri' ne göre, sosyal medya yaş dağılımı grafiğine bakıldığında yaş arttıkça sosyal medyanın kullanımının azaldığı görülmektedir. 25 – 34 yaş aralığı ise sosyal medyayı en çok kullanan gruptur. 16 – 64 yaş arasındaki internet kullanıcıların e – ticaret aktivitelerine göre; %81'i online ürün araması yapmış ve %84'ü online mağazayı ziyaret etmiştir. Bunları gerçekleştiren her 10 kişiden 6'sı online alışveriş yapmıştır.

2020 TÜİK verilerine göre; 16 – 74 yaş aralığında internet kullanım oranı %79'dur. İnternet üzerinden ürün sipariş verme ya da satın alma oranı ise 16 – 74 yaş aralığında %36,5'tir. Bu oran 2019 yılında %34,1'di. Çalışmada 18 yaş ve üzeri 411

kişiyeye uygulanen ankette ise %57,2 kişi internetten alışveriş yaparken %8,5'nin yapmadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın %45,5'lik dilimini oluşturan 21 – 30 yaş grubundan %28,5'i internetten alışveriş yaptığı, %2,4'nün ise yapmadığı görülmüştür. Çalışmanın %5,8'lik kısmını oluşturan 51 ve üzeri yaş grubunda ise internetten alışveriş yapan oran %1,9'dur. %2,4 bazen alışveriş yaparken %1,5'i internetten alışveriş yapmamaktadır.

8. SONUÇ

Toplumsal değişme çağı yön veren buluşlarla paralellik gösterir. Sanayileşmeden itibaren sosyal hayatın kahramanı olan makineler, 1990 yılında internetin belirli bir zümrenin elinden çıkıp halka açılması ve bilgisayarların küçülüp ilerleyen yıllarda bir aksesuara dönüşür boyuta indirgenmesiyle toplumun dönüşümü ivme kazanmıştır. İnternet çağında doğanlar için doğal bir süreçken internet öncesi kuşaklar içinse sıra dışı bir durum olmuştur. Böylelikle internetin kullanım amacı da farklılaşmıştır. Eğitim ve yaş teknolojiye uyum sürecinde önemli bir yere sahip olmuştur. Doğdukları dönem bireylerin davranışlarını, tutumlarını ve yetkinliklerini belirler. Aynı kuşakta doğanlar benzer eğilimlere sahip olurlar. 51 yaş ve üzerindeki kişiler internetten pek fazla alışveriş yapmayı tercih etmezlerken 21 – 30 yaş grubu internetten alışveriş yapmayı tercih ederler. Teknolojiye hâkim olan çağda doğan bireyler için internet geleneksel etkinliklerin yerini alarak yaşamın doğal akışı içinde var olmuştur. Yüz yüze, dokunarak yapılan eylemler yerini dokunmatik tuşlara bırakarak gerçek hayat sanal hayata aktarılmıştır. Teknolojik değişimler yaşa göre bireylerin kullanım amaçlarını değiştirmiştir. Eğitim, yaşam boyu devam eden zamanın getirdiği yeniliklere uyumlu olmayı kolaylaştıran bir süreçtir. İnterneti özümsemek teknolojiye yakınlık ile ilgilidir.

Üniversite, Lisansüstü ve Doktora mezunları, ilkokul ve lise mezunlarına göre internetten daha çok alışveriş yapmaktadır. Bu durum, yüksek eğitim almış grubun dijital yetkinliklerini geliştirerek, bu süreçte, ilkokul ve lise mezunlarına göre daha hızlı adapte oldukları şeklinde yorumlanabilir. Eğitim sayesinde, bireyin, teknolojinin getirdiği yeni ihtiyaçlara, daha hızlı uyum sağladığını söyleyebiliriz.

ULUSLARARASI EĞİTİM VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

(ETA JOURNAL)

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND HISTORY RESEARCH

Yıl: 3, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 175-192.

İnternette alışveriş yapan 21 – 30 yaş grubu, sayıca, 20 yaş ve altına göre daha fazladır. Sayısal olarak, 51 yaş ve üzeri grup, 31 – 40 yaş ve 41-50 yaş grubuna göre internette alışveriş yapan en düşük yaş grubudur. Buna göre; 20 yaş ve altı ile 50 yaş grubu internette alışveriş yapmayı 51 yaş ve üzeridekilere göre daha çok tercih etmektedirler. Bu durum, teknolojiye uyum sağlamada ki diğer bir önemli değişkeninde yaş olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Günümüzde salgın koşulları interneti hemen herkes için önemli bir tüketim alanı haline getirmiştir. Eskiden boş zamanlarını değerlendirmek ya da hoş vakit geçirmek için bir araç olarak görenler son bir yıl içerisinde interneti işlevsel bir boyuta taşımışlardır. İnternetin tarihsel boyutu incelendiği zaman aynı devlette yaşayan hemfikir kişilerin strateji geliştirmek için oluşturduğu bir oluşumken birbirini izleyen yıllarda kullanımı ve amacı farklılaşmıştır. Tek yönlü bir farklılaşma değildir içinde teknolojinin ilerlemesi, bu ilerlemeye bağlı olarak iletişim araçlarının teknik olarak gelişmesi, boyut olarak küçülmesi, çeşitliliğinin artarak fiyat olarak da farklılık göstermesi ve toplumların maruz kaldıkları durumları bulundurmaktadır. İnternete herkesin sahip olması zamanla interneti kullanım amaçlarında farklılaşma sürecini başlatmıştır.

Bilgisayarlar yaygınlaşmaya başladığı dönemlerde, bilgisayarların boyutunun büyük olması herkeste var olmasını engelliyordu. Zamanla boyutunun küçülmesi ve ağırlığının azalmasıyla bilgisayar kullanımı da artmıştır. Toplumların Endüstri Devriminden başlayan süreçten itibaren düşünce ve yaşantı biçimleri değişime uğramaya başlamış kendilerine alternatif yollar aramışlardır. Telgraf, telefon, radyo, gazete, televizyon gibi iletişim araçları dünyayı tanıma, algılamada önemli görev üstlenmişlerdir. İnternet erişiminin halka açılmasıyla insanlar yeni bir iletişim aracıyla tanışmışlar ve bu aracın diğerlerinden farklı olduğunu keşfetmişlerdir. Basım tarihinden itibaren seçilmiş okuyan toplumlar artık kendi seçtiklerini okuyabiliyor ve dünyanın herhangi bir yerinde olan bir olaydan vakit kaybetmeden haberdar olma durumuna geldi. Web sürümleri ilerledikçe kişiler ve topluluklar daha çok dahil olmaya başladı sosyal ağlar sayesinde fiziksel etkileşim yerini tuşlu etkileşime bırakmıştır.

Covid-19 salgın koşullarında internet, eğitim içinde temel şart haline gelmiştir. Günümüzde devletler, ilk, orta öğretim, liselerle birlikte köklü üniversitelerde e-üniversite olma yolunda yatırımlar yapmaktadırlar. İlk öğretimden üniversiteye bütün derslerin çevirim içi yapılabildiği koşullarda, internetten alışverişi de para kazanma çağındaki genç nüfusun daha yoğunluklu yapıyor oluşu sayısal verilerle de kanıtlanmıştır.

KAYNAKÇA

A.HAVİLİLAND, W., E.L.Prins, H., Walrath, D., & McBride, B. (2008). **Kültürel Antropoloji**. İstanbul: Kaknüs.

ANDERSEN, J. B. (2017). **History of Communications/A History of Radio Wave Propagation From Marconi to Mimo**. IEEE Communications Magazine, 6 - 10.

BEGER, T., & Yavuzer, H. (2012). **Yaşlılık ve Yaşlılık Epidemiyolojisi. Klinik Gelişim**, 25(3), s. 1 - 3.

BERNERS-LEE, T., & Fischetti, M. (1999). **Weaving the Web: The Original Design and Ultimate Destiny of the World Wide Web by Its Inventor**. New York: Harper Business.

FALCİASECCA, G. (2010). **Marconi's Early Experiments in Wireless Telegraphy, 1895**. IEEE Antennas and Propagation Magazine , 220 - 221.

GİDDENS, A. (2012). **Sosyoloji**. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

GÜDÜCÜ, B. (2006). **Bir Kamusal Alan Olarak Türkiye’de İnternet Kullanımı**. Bir Kamusal Alan Olarak Türkiye’de İnternet Kullanımı. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

GÜREL, M. (2017). **Dijital Kehanet**. İstanbul: Destek Yayınları.

JOHNNY, R. (2019). **İnternetin Geçmişi ve Dijital Gelecek**. (B. Keleş, Çev.) Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.

MAİGRET, E. (2019). **Medya ve İletişim Sosyolojisi**. (H. Yücel, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

National Science Foundation. (2021). **National Science Foundation Where Discovery Begins**. 16.04.2021 tarihinde NSF: www.nsf.gov/about/history/nsf50/vbush1945_roosevelt_letter.jsp adresinden alındı

ULUSLARARASI EĞİTİM VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

(ETA JOURNAL)

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND HISTORY RESEARCH

Yıl: 3, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 175-192.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi. (2003). **Türkiye'de İnternet**. 30.04.2021 tarihinde Ortadoğu Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı: <http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/tarihce.php> adresinden alındı

Revise Sociology. (2017, 08 22). **Revise Sociology**. 2021 tarihinde Revise Sociology: <https://revisesociology.com/2017/08/22/functionalist-durkheim-role-education/> adresinden alındı

SCOTT, D. M. (2015). **The New Rules Of Marketing & Pr**. Kanada.

SUĞUR, S. (2013). **Sosyolojide Temel Yaklaşımlar**. N. Suğur (Dü.) içinde, Sosyolojiye Giriş (s. 34 - 53). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi .

TEZCAN, M. (1985). **Eğitim Sosyolojisi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

TİMİŞİ, N. (2016). **Dijital Kavramlar, Olanaklar, Deneyimler**. İstanbul: Kalkedon.

Türk Dil Kurumu. (2011). **Türkçe Sözlük**. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

ULUSLARARASI EĞİTİM VE TARİH ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

(ETA JOURNAL)

INTERNATIONAL JOURNAL OF EDUCATION AND HISTORY RESEARCH

Yıl: 3, Sayı: 2, Temmuz 2021, s. 175-192.